

потреби суспільного розвитку, формуючи відповідний тип культури та особистості. При цьому музей забезпечує діалог культур, їх наступність, збагачує духовність сучасників. Важко уявити нашу сучасну культуру без музеїв — острівців штучно, але цілеспрямовано утворених зібраннями, що презентують і документують культури минулих часів та етносів, злилися з сучасною культурою в єдиний монолітний масив, “стратиграфія” якого свідчить про наступність.

Зважаючи на те, що весь досвід входить до складу традиції як засобу успадкування (бо щось втрачається), динамічні культури нагромаджують своєрідні резервуари пам’яті (музеї, архіви, бібліотеки, банки даних), — осереддя інформації та різного типу її носіїв, що чекають свого часу: коли виникне відповідна культурна потреба.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

О. Бондарець (кафедра культурології та археології НаУКМА)

1. Під час структурування навчальний предмет повинен відповідати ряду вимог: семіотичних, психолого-дидактичних, з боку науки, з боку майбутньої професійної діяльності (Вербицький, 1991, с.65). Таким чином, навчальний предмет стає динамічним, а система дидактичних форм, методів і засобів навчання моделює предметний і соціальний зміст професійної діяльності.

Особливість дисциплін гуманітарного профілю, зокрема культурологічних, полягає в тому, що вони прямо не орієнтовані на конкретну сферу діяльності. Мета кожного курсу багатоаспектна і визначається цілим рядом взаємопов’язаних завдань.

2. Одна із функцій змісту педагогічної підготовки (Дмитренко, Ричкова, Сивенко, 1996, с.124) — інтеграційна — по відношенню до професійно-орієнтованих дисциплін і методики їх викладання.

Курс методики викладання культурологічних дисциплін перебуває на стадії свого становлення як навчальна дисципліна. Її наукові основи — світоглядні, логічні, методологічні, психо-дидактичні.

3. Процес засвоєння понять як структурного елементу системи знань є складним і суперечливим.

Психолого-педагогічний аналіз процесу формування понять (Усова, 1988, с.8-21) свідчить про необхідність органі-

зації активної пізнавальної діяльності на всіх етапах оволодіння науковими поняттями.

Важливо забезпечити правильне поєднання словесно-теоретичного, наочно-образного та дієво-практичного компонентів мислення.

4. При вирішенні завдань, що базуються на наочному матеріалі, навчаємо всій сукупності операцій мислення, які складають аналітико-синтетичну діяльність. Завдяки послідовності логічних операцій можна розглянути, з одного боку, походження понять, їх зв'язок із зовнішнім світом, а з іншого — розкрити об'єктивний зміст понять.

На ефективність вирішення завдань, які вимагають усвідомлення взаємозв'язку і взаємозалежності явищ, впливають дидактично обгрунтовані послідовність використання засобів наочності, поєднання різних типів та видів наочних посібників (Євдокимов, 1989, с.24-49).

5. Знання в галузі історії та теорії культури необхідно закріплювати, повно практично втілювати у досвід розв'язання наукових проблем.

Вивчення ряду культурологічних дисциплін передбачає проходження студентами музейної (ознайомчої), археологічної (навчальної) та дослідницької (археологічної, музейної, етнографічної) практик.

Музейна практика покликана сприяти глибшому ознайомленню з культурно-історичними цінностями. Її метою є ознайомлення з системою організації роботи музеїв, методикою музейної діяльності, вивчення музейних фондів та експозицій, підготовка до використання музейних зібрань у науковій роботі.

Мета археологічної (навчальної) практики — закріплення та поглиблення теоретичних знань, надбання професійних навиків, глибоке вивчення фактичного матеріалу та ознайомлення з проблематикою конкретного історичного періоду і відповідних археологічних культур. Під час практики студенти мають можливість для опанування основними методами польових археологічних досліджень, поступово набутти досвід самостійної роботи, збирати та аналізувати матеріали для курсових та кваліфікаційних робіт. Практика передбачає виховання дбайливого ставлення до пам'яток історії та культури, ознайомлення із заходами по охороні оточуючого середовища.

Завданням кожного напрямку дослідницької практики є вивчення документації та архівних матеріалів за темою наукових досліджень, збір та аналіз матеріалів з метою їх майбутнього наукового використання.

6. За сучасних умов особливо актуальні інноваційні мо-

делі навчання, що стимулюють інноваційні зміни в культурі та соціальному середовищі (Алексюк, 1993, с.4-5; Алексюк, 1996, с.214-216; Огурцов, Сетов, 1996, с.220).

Відповідно рівень викладання культурологічних дисциплін потребує оновленого підходу до їх організаційного та методичного забезпечення.

У навчальних програмах повинні бути встановлені науково обгрунтовані пропозиції змісту, структури і обсягу конкретної дисципліни, а в навчальному плані — взаємозв'язок і наступність навчальних дисциплін, різних форм організаційно-навчального процесу.

Психологічну основу для планування заходу і контролю за ним складає знання, яке орієнтує та направляє дію. У даному контексті насамперед важливе знання основних загальних функцій методичної роботи як системи (Жерносек, 1995, с.11). Свідоме оволодіння методами вирішення завдань як тип навчання (Каган, Сычеников, 1987, с.40) повинно стати однією з вимог методичної роботи.

КУЛЬТУРОЛОГІЯ ЯК СФЕРА ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

О. Івашина (кафедра культурології та археології НаУКМА)

Не існує і принципово не може існувати однієї, єдиної, найвдалішої дефініції, чи опису культурології як сфери гуманітарного знання.

Визначення культурології завжди контингентне, контекстуальне, ситуативне, випадкове.

Потрібно відмітити кілька важливих моментів при такому опису, які звичайно ж не охоплюють усієї складності цієї цілісності.

Однією з найболючіших проблем сучасної культури є відсутність у нинішньому диференційованому суспільстві авторитетної позиції самоспостереження. Така ситуація автоматично веде до легітимності саме комунікації незнання. Знаючий повинен ще довести правильність свого знання. Після чого він стає відповідальним за підтвердження знання. Незнаючий може вільно і безвідповідально критикувати. Причина цьому — несхильність до спостереження другого порядку, тобто спостереження спостереження. Спостерігач (яким може бути чи окремих дискурс, чи теорія, чи дисципліна тощо) використовує розрізнення, не віддаючи собі в цьому звіту. Спостерігач другого порядку дивиться, яке саме